

22.10.2020

Asia: HE 165/2020 vp

Asiantuntijalausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta

Kiitän mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto otsikossa mainitusta esityksestä. Esityksessä ehdotetaan vankeus- ja tutkintavankeuslakeihin muutoksia siten, että tupakointi suljetuissa vankiloissa kielletään kokonaan ja avolaitoksissa tupakointi sallittaisiin siihen varatuilla paikoilla ulkotiloissa. Esityksen tavoitteena on estää vankien tupakoinnista tupakoimattomille vangeille ja henkilökunnalle aiheutuvat terveyshaitat. Tupakointia koskevien rajoitusten ja tupakoinnin lopettamisen tukitoimien avulla pyritään edistämään myös tupakoivien vankien terveyttä ja tukemaan tupakoinnin lopettamista vankeusaikana.

Esityksen tavoitteena on myös, ettei tupakoinnista aiheudu haittaa vankilan toiminnoille taikka vaaraa järjestykselle ja turvallisuudelle.

Suljetun vankilan sosiaalityöntekijän näkökulmasta aihe on hyvin moninainen eikä niin yksiselitteinen, sillä vaakakupissa painavat niin vankilan järjestys ja turvallisuus, vankien ja henkilökunnan terveys sekä vankien itsemäärämisoikeuden rajoittaminen sekä ihmisoikeudet. Mikäli päädytään tupakoinnin kieltämiseen kokonaan suljetussa laitoksessa, tulisi huomioida riittävät resurssit ja koulutus myös Rikosseuraamuslaitoksen puolella eikä ainoastaan Vankiterveydenhuollon puolella, jotta lain täytäntöönpano ja toteutus voidaan suorittaa turvallisesti, optimaalisesti ja tarvittavat tukitoimet huomioiden. Edellämainittujen asioiden lisäksi pohdin miten huomioida erityisryhmät, kuten nuoriso-osasto, alaikäiset vangit sekä perheosasto ja savuttomuus, nikotiinikorvaushoidon ja vieroitushoidon käyttö sekä kyseisten tuotteiden hallussapito heidän keskuudessaan.

On haasteellista pohtia oikeaa päätöstä, jos vaihtoehtona on totaaliikielto tupakoinnille suljetuissa laitoksissa tai tupakoinnin salliminen ennallaan, sillä tavoitteena yhteiskunnassa on kuitenkin tupakoinnin vähentäminen ja terveyshyötyjen saavuttaminen. Kartoitetut muut välimuotoratkaisut eivät kuitenkaan olisi optimaalisia toteuttaa resurssit, turvallisuus ja kustannukset huomioiden. Tupakka on väistämättä erittäin tärkeä rauhoitus- ja stressinlievityskeino suljetun vankilan oloissa ja sen poistaminen aiheuttaa varmasti levottomuutta ja haasteita vankilan järjestykselle ja turvallisuudelle. Lausuntoa varten olen tiedustellut myös mielipiteitä Rikosseuraamusala Talentia ry:n hallituksen jäseniltä, jossa keskustelu hyvin pitkälti koski samoja teemoja, joita itse pohdin.

Lain täytäntöönpano tulee herättämään vastustusta vankien keskuudessa, jonka vuoksi lisäresurssien huomioiminen on perusteltua myös Rikosseuraamuslaitokselle. Mikäli lisäresursseja ei huomioida on se mielestäni huolestuttavaa, sillä vankilan henkilökuntaresurssit ovat nyt jo erittäin niukat, miten turvallisuus voidaan taata niin henkilökunnalle kuin vangeille kun laki pannaan täytäntöön.

Pidän myös tärkeänä hyvää ennakointia ja lain täytäntöönpanon ajankohdan huomioimista, sillä keväällä 2021 on tulossa muitakin suuria muutoksia Rikosseuraamusalalla, kuten organisaationmuutoksia, vastuuvirkamiehen jalkauttaminen, uuden vankitietojärjestelmän käyttöönotto ym. Jos kerralla tulee paljon suuria muutoksia, on niiden toteuttaminen haastellista niin henkilökunnalle kuin vangeillekin.

Olen samassa linjassa aiemmassa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön antamassa lausunnossa, sekä THL, VVL, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian, KRITS:n ja STM:n lausuntojen kanssa.

Kannatan tupakoinnin kieltämistä suljetuissa vankiloissa, mikäli tämän seuraukset huomioidaan henkilökuntaresursseissa ja lain täytäntöönpanoa ei kiirehdiä vaan tehdään suunnitellusti ja harkitusti.

Turussa
22.10.2020

Henna Carleson

Turun vankila
Sosiaalityöntekijä, tiimiesimies